

УДК: 343.85:343.97-053.6

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-76-3-150-157>

Пекарський Сергій Петрович,
кандидат юридичних наук
(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Маріуполь)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0538-0391>

ДИТИНА ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У статті досліджено теоретико-правові аспекти здійснення підрозділами кримінальної поліції заходів оперативно-розшукової профілактики серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку. Проаналізовано наукові положення оперативно-розшукової профілактики як форми оперативно-розшукової діяльності. Доведено, що діти в соціальному середовищі під впливом негативних факторів учиняють кримінальні правопорушення. Констатовано вплив дорослих підбурювачів щодо втягнення дітей до вчинення кримінальних правопорушень. Визначено коло суб'єктів, які уповноважені здійснювати заходи оперативно-розшукової профілактики серед дітей. Проаналізовано нормативно-правову основу здійснення заходів оперативно-розшукової профілактики серед дітей. З'ясовано завдання працівників підрозділів карного розшуку, міграційної поліції, боротьби з наркозлочинністю, кіберполіції щодо запобігання втягнення дітей у протиправну діяльність. У результаті дослідження встановлено взаємозв'язок елементів оперативно-розшукової профілактики серед дітей. На підставі аналізу теоретичних напрацювань у сфері оперативно-розшукової діяльності вказано на необхідність комплексного підходу до вирішення завдань запобігання кримінальним правопорушенням серед дітей. Звернуто увагу на важливість ініціативної пошукової діяльності підрозділів кримінальної поліції серед дітей. Зроблено висновок, що дитина є об'єктом оперативно-розшукової профілактики підрозділів кримінальної поліції.

Ключові слова: оперативно-розшукова профілактика; діти; підбурювач; кримінальна поліція.

Постановка проблеми. Підрозділи кримінальної поліції Національної поліції України в межах своїх повноважень, визначених чинним законодавством, вживають необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення і припинення кримінальних правопорушень, викриття причин та умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, здійснюють профілактику правопорушень серед різних категорій громадян. Ця діяльність передбачає отримання інформації про осіб, які є суб'єктами кримінального правопорушення. Суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого відповідно до Кримінального кодексу України (далі – КК України) може наставати кримінальна відповідальність. За загальним правилом кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального

правопорушення вповнилося шістнадцять років [1]. Водночас за вчинення низки тяжких та особливо тяжких злочинів КК України передбачено підстави притягнення особи до кримінальної відповідальності з чотирнадцяти років [1]. Установлення віку притягнення особи до кримінальної відповідальності узгоджується з положеннями оперативно-розшукового законодавства, яким одним із основних завдань оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) визначено пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України [2, с. 6]. Це дає змогу зробити висновок, що особа з 14 років і до досягнення повноліття, маючи визначений законодавством України правовий статус дитини [3], є суб'єктом кримінального правопорушення за наявності чітко визначених підстав оперативно-розшукової діяльності [2, с. 16], і тому стає об'єктом, на який спрямовують свою діяльність підрозділи кримінальної поліції. До того ж сучасна статистика кримінальних правопорушень, які вчиняються дітьми, або за їх участю, стосовно малолітніх та неповнолітніх дітей [4] свідчить про необхідність теоретико-правового аналізу профілактичної функції правоохоронної діяльності підрозділів кримінальної поліції серед дітей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням наукової розробки оперативно-розшукової діяльності було присвячено праці таких сучасних вітчизняних учених, як С. В. Албул, А. М. Бабенко, А. В. Баб'як, М. О. Волошина, М. Л. Грібов, В. П. Захаров, М. А. Погорецький, Д. Й. Никифорчук, М. В. Стацак, В. В. Шендрик та ін. Проте питання здійснення оперативно-розшукової профілактики серед дітей залишаються дискусійними та неоднозначними, зокрема щодо визначення повноважень підрозділів кримінальної поліції.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є з'ясування на підставі здійсненого аналізу правових засад та наукових джерел повноважень підрозділів кримінальної поліції щодо здійснення заходів оперативно-розшукової профілактики злочинності серед дітей, що надасть можливість визначити дитину як об'єкт оперативно-розшукової профілактики.

Виклад основного матеріалу. Оперативно-розшукова діяльність здійснюється чітко встановленими законодавством України оперативними підрозділами. У статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ (редакція від 15.03.2021) до оперативних підрозділів віднесено підрозділи кримінальної поліції Національної поліції України. До підрозділів кримінальної поліції належать територіальні та міжрегіональні територіальні підрозділи [5]. Діяльність підрозділів кримінальної поліції має відповідне законодавче та відомче нормативно-правове забезпечення. Так, стаття 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР (редакція від 09.02.2017) зобов'язує уповноважені підрозділи Національної поліції України здійснювати заходи, які входять до компетенції підрозділів кримінальної поліції, зокрема:

- проводити роботу щодо запобігання правопорушенням дітей;
- виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, вчинені дітьми, вживати з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством;
- розглядати в межах своєї компетенції заяви і повідомлення про правопорушення, вчинені дітьми;
- виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживати в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; брати участь у правовому вихованні дітей;
- розшукувати дітей, що зникли, дітей, які залишили сім'ї, навчально-виховні заклади (бродяжать) та спеціальні установи для дітей;

- виявляти дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво;
- виявляти осіб, які займаються виготовленням та розповсюдженням порнографічної продукції, видань, що пропагують насильство, жорстокість, сексуальну розпусту;
- здійснювати згідно з чинним законодавством гласні та негласні оперативно-розшукові заходи з метою розкриття кримінальних правопорушень, учинених дітьми або за їх участю.

Ці заходи відповідають нормам законодавства, які регламентують підстави ОРД. Зокрема, у статті 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ (редакція від 15.03.2021) до підстав для проведення ОРД віднесено наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

- кримінальні правопорушення, що готуються;
- осіб, які готують вчинення кримінального правопорушення;
- осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- безвісно відсутніх осіб.

Як попередньо було зазначено, суб'єктом тяжкого чи особливо тяжкого злочину може бути особа у віці від 14 років, тобто дитина, а безвісно відсутньою особою може бути визнана як малолітня, так і неповнолітня особи. Це дозволяє погодитися з думкою М. В. Стащак та В. В. Шендрика, які за результатами вивчення емпіричного матеріалу зробили певні узагальнення:

- 1) сьогодні відбувається становлення нової ідеології і практики оперативно-розшукової превенції злочинності підрозділами кримінальної поліції;
- 2) оперативно-розшукова превенція злочинності є загальним, родовим поняттям щодо таких термінів превентивної спрямованості, як «оперативно-розшукове попередження злочинності», «оперативно-розшукова профілактика злочинності», «оперативно-розшукове запобігання злочинам» та «оперативно-розшукове припинення злочинів»;
- 3) оперативно-розшукову превенцію підрозділами кримінальної поліції злочинності слід розуміти як організаційно-тактичну форму оперативно-розшукової діяльності, яка здійснюється у процесі оперативно-розшукового прогнозування та профілактики злочинності за допомогою використання дозволених національним законодавством оперативно-розшукових можливостей (заходів, засобів та сил) [6, с. 385].

У свою чергу, С. В. Албул зазначає, що в межах організаційно-тактичних форм ОРД реалізується комплексний характер оперативно-розшукових заходів, урахувавши взаємопов'язаність яких, можна цілком об'єктивно стверджувати про взаємозв'язок і взаємопроникнення форм оперативно-розшукової діяльності [7, с. 141].

Ю. Ю. Орлов зауважує, що ОРД проводиться в напрацьованих оперативною практикою формах, які розуміють як нормативно встановлений порядок організації оперативно-розшукових заходів для забезпечення вирішення завдань ОРД [8, с. 19]. Однею з таких форм науковець визначає оперативно-розшукову профілактику.

Аналізуючи оперативно-розшукову профілактику як форму ОРД, висуваємо гіпотезу, згідно з якою це конкретна діяльність підрозділів кримінальної поліції, що чітко регламентована законодавчими та підзаконними актами з метою вирішення великого обсягу завдань із заздальгідь не встановленим і змінюваним змістом. Межі цієї діяльності залежать від запобіжного впливу на певні об'єкти, її змісту, цілей, завдань. Таким об'єктом, на наш погляд, також може бути дитина в конкретному (індивідуалізованому) розумінні діяльності та діти і їх соціальне середовище в загальному розумінні профілактичної діяльності.

Основними цілями заходів оперативно-розшукової профілактики серед дітей є запобігання, відвернення і припинення кримінальних правопорушень, що реалізується через:

– обмеження дії негативних суспільних явищ і процесів, взаємопов'язаних зі злочинністю. Наприклад, нині з'явилася небезпека негативного впливу соціальних мереж. На думку науковців та практичних працівників, використання правопорушниками під час торгівлі людьми, вчинення кримінальних правопорушень у сфері суспільної моралі, незаконній міграції соціальних мереж, електронної пошти, текстових повідомлень, чатів в онлайн-іграх або інших вебсайтів для спілкування між користувачами визначає перед правоохоронцями завдання щодо своєчасного їх виявлення, фіксації та документування протиправної діяльності [9]. Термін «соціальні мережі» розуміємо як різноманітні форми і, по суті, засновані на мережних інтернет-технологіях, включаючи електронні журнали та інтернет-форуми, вебжурнали, соціальні блоги, мікроблоги, вікі, соціальні медіа, підкасти, фотографії або зображення, відео, рейтинги та соціальні закладки [9, с. 56]. Одними з найбільш популярних соціальних мереж в Україні є «Facebook», «Twitter», «LinkedIn», «Telegram», «Instagram», «YouTube», «Messenger», «WhatsApp», «ТікТок» тощо. Слід звернути увагу на соціальні мережі, сайти, доступ до яких заборонено в Україні: «ВКонтакте», «Яндекс», «Однокласники» тощо [9, с. 56]. Соціальні мережі безпосередньо пропонують користувачам елемент анонімності та прикриття. Тому особи можуть спілкуватися в соціальних мережах, використовуючи різні псевдоніми. Анонімність користувача соціальної мережі потребує своєчасної ідентифікації особи, що сприятиме в подальшому швидкому встановленню місцеперебування безвісти зниклої особи, правопорушника тощо. Констатуємо, що на сьогодні чітко визначено негативну тенденцію використання правопорушниками інформаційно-комунікативних технологій у формуванні злочинного умислу;

– усунення, послаблення або нейтралізація детермінант (причин та умов) злочинних проявів. Наприклад, у Законі України «Про захист суспільної моралі» від 20 листопада 2003 року № 1296-IV (редакція від 17.03.2021) визначено термін «дитяча порнографія», тобто зображення у будь-який спосіб дитини чи особи, яка виглядає як дитина, у реальному чи змодельованому відверто сексуальному образі та/або задіяної у реальній чи змодельованій відверто сексуальній поведінці, або будь-яке зображення статевих органів дитини в сексуальних цілях. Статтею 301 КК України передбачено підстави кримінальної відповідальності за ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів, а статтею 301-1 КК України – за одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження;

– ліквідацію криміногенних факторів у мікросередовищі, які формують антисуспільну позицію і мотивацію злочинної поведінки дитини. Так, залишається актуальною проблема підбурення дорослими особами дітей до вчинення кримінальних правопорушень, до заняття проституцією, жебрацтвом, уживання спиртних напоїв та наркотичних речовин, порушення норм суспільної моралі тощо. Дорослий підбурювач – це будь-яка повнолітня особа, котра застосовує різні способи і прийоми впливу на особу, яка не досягла повноліття (дитину), з метою підбурення її до вчинення кримінального правопорушення (кримінальних правопорушень) або ж до ведення антигромадської діяльності. Статтею 304 КК України передбачено підстави кримінальної відповідальності за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми [1]. До того ж спеціальні норми КК України містять синоніми, які свідчать про різні способи впливу підбурювачів на іншу особу, у тому числі й на дітей. Так, законодавець у низці статей КК України визначає схиляння до певних дій як окремі склади злочину, наприклад: ч. 2 статті 315 КК України «Схиляння неповнолітньої особи

до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»; стаття 324 КК України «Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів» [1].

Різновидом схиляння є спонукання, яке також відображено в КК України, зокрема в статті 323 КК України «Спонукання неповнолітніх до застосування допінгу» [1]. Український законодавець запропонував різновиди схиляння: «вербування», «експлуатація», про які йдеться в статті 149 КК України «Торгівля людьми»; «використання», що вжито у статті 150-1 КК України «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом»; «експлуатація», що застосовано у статті 150 КК України «Експлуатація дітей» тощо;

– превентивний вплив на дитину, яка за своїми антисуспільними установками та способом життя здатна вчинити кримінальне правопорушення, з метою недопущення конкретних злочинних проявів на стадіях їх підготовки та замаху, а також настання негативних наслідків для дитини, її соціального оточення від злочинних діянь. Так, І. М. Залялова, А. С. Політова констатують, що найбільше занепокоєння в суспільстві викликає підліткова вікова група (від 14 до 18 років), психологічні, особисті та психофізіологічні особливості якої часто виявляються основною детермінантою злочинної поведінки [10]. У свою чергу, А. М. Бабенко комплексним аналізом тактико-психологічних, кримінально-процесуальних, адміністративно-правових та оперативно-розшукових заходів профілактики та запобігання кримінальним правопорушенням, основною ціллю системи запобігання кримінальних правопорушень визначив установлення профілактичного контролю за регіональним кримінологічним середовищем і впливом на фактори, що зумовлюють виявлення злочинів в Україні та в її регіонах [11, с. 16]. Позитивним результатом реалізації цієї цілі науковець убачає значне зниження кількісно-якісних показників кримінальних правопорушень, що гарантуватиме стабілізацію рівня протиправних діянь [11, с. 16].

На нашу думку, реалізація заходів оперативно-розшукової профілактики серед дітей передбачає відповідну фахову підготовку співробітників підрозділів кримінальної поліції. Тому підтримуємо твердження М. Ю. Веселова, який однією з важливих засад ювенальної юстиції визначив доцільність спеціалізації учасників кримінального провадження, що гарантувало б урахування особливих потреб дитини та додатковий захист її прав [12]. Науковець зазначає, що сучасні підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України хоч і були утворені в результаті реформування колишньої кримінальної міліції у справах дітей, однак нині відповідних оперативно-розшукових повноважень не мають. Ліквідована ж кримінальна міліція в справах дітей поєднувала функції соціально-профілактичної роботи з дітьми та здійснення оперативно-розшукової діяльності як щодо злочинної поведінки неповнолітніх осіб, так і злочинних намірів щодо них самих [12, с. 86]. Тож на сьогодні дитина в межах оперативно-розшукової профілактики є об'єктом діяльності різних підрозділів кримінальної поліції.

Підрозділами кримінальної поліції є Департамент карного розшуку, Департамент міграційної поліції, Департамент кіберполіції та Департамент боротьби з наркозлочинністю, співробітники яких, відповідно до функцій указаних підрозділів, забезпечують здійснення профілактичних заходів серед осіб, які не досягли повноліття. Зокрема, співробітники Департаменту карного розшуку уповноважені попереджувати та розкривати кримінальні правопорушення загальнокримінальної спрямованості, зокрема злочини дорослих осіб, які вчиняють суспільно-небезпечні дії стосовно дітей, втягують дітей у протиправну діяльність. Також співробітники карного розшуку беруть участь у проведенні оперативно-профілактичних заходів та відпрацювань, метою яких є попередження негативних явищ у дитячому середовищі.

Підрозділи реорганізованого Департаменту міграційної поліції організують та забезпечують проведення оперативно-профілактичних операцій, спрямованих на виявлення та документування злочинів, пов'язаних із торгівлею дітьми та їх сексуальною експлуатацією, уживають організаційних та практичних заходів для викриття злочинних

груп та окремих осіб, що вчиняють злочини у сфері суспільної моралі із втягненням дітей, проводять оперативно-профілактичні заходи з виявлення та документування осіб, причетних до виготовлення, збуту та розповсюдження створеної за участю дітей продукції порнографічного характеру. Окремо співробітниками цього підрозділу забезпечується взяття на обліки дорослих осіб, котрі втягують дітей у заняття проституцією, примушують до виготовлення продукції порнографічного характеру, а також є схильними до педофілії.

Департамент кіберполіції є міжрегіональним територіальним органом, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері боротьби з кіберзлочинністю, організовує та здійснює відповідно до законодавства оперативно-розшукову діяльність. Наприклад, оскільки твори порнографічного характеру й такі, що пропагують культ насильства, жорстокості, належать до протиправного контенту, то серед підрозділів кримінальної поліції саме співробітники кіберполіції уповноважені протидіяти їхньому розповсюдженню.

Департамент боротьби з наркозлочинністю є міжрегіональним територіальним органом, який згідно з чинним законодавством України забезпечує реалізацію державної політики у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, організовує та здійснює відповідно до законодавства оперативно-розшукову діяльність. У межах оперативно-розшукової профілактики забезпечується документування кримінальних правопорушень, які пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів за участю дітей, схилянням дітей до такої протиправної діяльності.

Висновки. Проведений аналіз правових засад здійснення заходів оперативно-розшукової профілактики щодо особи, яка не досягла повноліття, надає можливість визначити організаційну парадигму діяльності уповноважених підрозділів кримінальної поліції. Такою парадигмою є поєднання різних організаційних принципів діяльності (територіального, лінійного, а також взаємодії) та врахування потреб дитини під час її розвитку та соціалізації. Однією з умов успішної оперативно-розшукової профілактики є сприяння осіб, які конфіденційно співпрацюють з оперативними підрозділами. Специфіка роботи підрозділів кримінальної поліції, згідно з вимогами законодавства, полягає у здійсненні гласних і негласних заходів, використанні конфіденційної допомоги громадян тощо. Загальною складовою цієї діяльності є реалізація оперативно-розшукової функції щодо виявлення кримінальних правопорушень, які вчиняються стосовно дітей або дітьми. Тому зазначене вище передбачає необхідність:

- дотримання прав дитини;
- поваги до думки дитини з урахуванням її віку, стану здоров'я, інтелектуального і фізичного розвитку та інтересів;
- роз'яснення дитині її прав та обов'язків у зрозумілій для неї формі;
- забезпечення конфіденційності інформації про особу дитини та відомостей, які дозволили б установити дитині певний статус;
- дотримання міжнародних стандартів, принципів роботи з дітьми, правосуддя, дружнього до дитини;
- активної пошукової роботи з метою виявлення осіб та фактів, які заслуговують на оперативний інтерес. Так, активна пошукова діяльність надає можливість у межах індивідуальної профілактики запобігти втягненню дитини в протиправну діяльність, вчинення кримінальних правопорушень, оскільки заходи оперативно-розшукової профілактики підрозділів кримінальної поліції передбачають збір інформації про кримінально активних осіб;
- відповідної спеціалізованої підготовки співробітників підрозділів кримінальної поліції для роботи з дітьми.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в дослідженні правових, організаційних, тактичних засад діяльності, визначенні повноважень у роботі з дітьми

підрозділів кримінальної поліції, зокрема щодо попередження, своєчасного виявлення та припинення кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.08.2021).
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»: науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Я. Мацюка. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 268 с.
3. Сімейний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 10.08.2021).
4. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2019–2020 року / Генеральна прокуратура України. 2020. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112661&libid=100820 (дата звернення: 05.08.2021).
5. Структура підрозділів кримінальної поліції Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 05.08.2021).
6. Стацак М. В., Шендрик В. В. Теоретичні підходи до визначення поняття «оперативно-розшукова превенція злочинності підрозділами кримінальної поліції». *Форум права*. 2017. № 5. С. 382–388.
7. Албул С. В. Оперативний пошук як організаційно-тактична форма оперативно-розшукової діяльності кримінальної поліції України: поняття та сутність. *Scientific bases of solving of the modern tasc : Abstracts of XIX International Scientific and Practikal Conference*. Frankfurt am Main, Germany. 1–2 June, 2020. С. 138–143.
8. Орлов Ю. Ю. Щодо місця і ролі оперативно-розшукової діяльності міліції в сучасних умовах. *Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксеологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 22–23 квітня 2015 року). Одеса : ОДУВС, 2015. С. 17–21.
9. Виявлення, попередження та розслідування злочинів торгівлі людьми, вчинених із застосуванням інформаційних технологій : навчальний курс / А. Вінаков, В. Гузій, Д. Девіс, В. Дубина, М. Каліжевський, О. Манжай, В. Марков, В. Носов, О. Соловійов. К., 2017. 148 с.
10. Залялова І. М., Політова А. С. Чинники злочинності неповнолітніх (на підставі соціологічного дослідження). *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 3 (5). С. 118–127.
11. Бабенко А. М. Тактико-психологічні, кримінально-процесуальні, адміністративно-правові та оперативно-розшукові заходи профілактики і запобігання кримінальним правопорушенням. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 14–22.
12. Веселов М. Ю. Адміністративно-правове забезпечення «ювенальної» спеціалізації учасників кримінального провадження. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 4 (88). С. 81–92.

References

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. № 25–26. St. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (data zvernennia: 10.08.2021) [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro operatyvno-rozshukovu diialnist» : naukovopraktychnyi komentar [Law of Ukraine «On operational and investigative activities» : scientific and practical commentary] / za zah. red. V. Ya. Matsiuka. Kyiv : Vydavnychi dim «Profesional», 2020. 268 s. [in Ukrainian].
3. Simeinyi kodeks Ukrainy [Family Code of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2002. № 21–22. St. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (data zvernennia: 10.08.2021) [in Ukrainian].
4. Iedynyi zvit pro kryminalni pravoporushennia za sichen–hruden 2019–2020 roku [Unified report on criminal offenses for January–December 2019–2020] / Heneralna prokuratura Ukrainy. 2020. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112661&libid=100820 (data zvernennia: 05.08.2021) [in Ukrainian].
5. Struktura pidrozdiliv kryminalnoi politsii Natsionalnoi politsii [The structure of the criminal police units of the National Police]. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (data zvernennia: 05.08.2021) [in Ukrainian].

6. Stashchak, M. V., Shendryk, V. V. (2017). Teoretychni pidkhody do vyznachennia poniattia «operatyvno-rozshukova preventsiia zlochynnosti pidrozdilamy kryminalnoi politsii» [Theoretical approaches to the definition of "operational and investigative crime prevention by criminal police units"]. *Forum prava*. № 5. S. 382–388 [in Ukrainian].
7. Albul, S. V. (2020). Operatyvnyi poshuk yak orhanizatsiino-taktychna forma operatyvno-rozshukovoi diialnosti kryminalnoi politsii Ukrainy: poniattia ta sutnist [Operational search as an organizational and tactical form of operational and investigative activities of the criminal police of Ukraine: concept and essence]. *Scientific bases of solving of the modern tasc : Abstracts of XIX International Scientific and Praktikal Conference*. Frankfurt am Main, Germany. 1–2 June, 2020. S. 138–143 [in Ukrainian].
8. Orlov, Yu. Yu. (2015). Shchodo mistsia i roli operatyvno-rozshukovoi diialnosti militsii v suchasnykh umovakh [On the place and role of operational and investigative activities of the police in modern conditions]. *Operatyvno-rozshukova diialnist ta kryminalnyi protses: teoretyko-prakseolohichniy dyskurs shchodo yikh spivvidnoshennia v umovakh reformuvannia orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (m. Odesa, 22–23 kvitnia 2015 roku). Odesa : ODUVS. S. 17–21 [in Ukrainian].
9. Vyivlennia, poperedzhennia ta rozsliduvannia zlochyniv torhivli liudmy, vchynenykh iz zastosuvanniam informatsiinykh tekhnolohii : navchalnyi kurs [Detection, prevention and investigation of crimes of human trafficking committed with the use of information technology: a training course] / A. Vinakov, V. Huzii, D. Devis, V. Dubyna, M. Kalizhevskiyi, O. Manzhai, V. Markov, V. Nosov, O. Soloviov. K., 2017. 148 s. [in Ukrainian].
10. Zaliialova, I. M., Politova, A. S. (2018). Chynnyky zlochynnosti nepovnolitnikh (na pidstavi sotsiolohichnoho doslidzhennia) [Factors of juvenile delinquency (based on sociological research)]. *Visnyk penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy*. № 3 (5). S. 118–127 [in Ukrainian].
11. Babenko, A. M. (2021). Taktyko-psyholohichni, kryminalno-protseusalni, administratyvno-pravovi ta operatyvno-rozshukovi zakhody profilaktyky i zapobihannia kryminalnym pravoporushenniam [Tactical-psychological, criminal-procedural, administrative-legal and operational-investigative measures of prevention and prevention of criminal offenses]. *Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys*. № 1. S. 14–22 [in Ukrainian].
12. Veselov, M. Yu. (2019). Administratyvno-pravove zabezpechennia «iуvenalnoi» spetsializatsii uchashnykiv kryminalnoho provadzhennia [Administrative and legal support of «juvenile» specialization of participants in criminal proceedings]. *Visnyk LDUVS im. E. O. Didorenka*. Vyp. 4 (88). S. 81–92 [in Ukrainian].

Pekarskyi Serhii,

PhD in Law

(Donetsk State University of Internal Affairs, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0538-0391>

THE CHILD AS AN OBJECT OF OPERATIONAL AND SEARCH PREVENTION OF CRIMINAL POLICE DIVISIONS

Theoretical and legal aspects of providing operative and search prevention among persons under the age of eighteen by criminal police units have been researched in the article. Scientific provisions of operative and search prevention as a form of operative and search activity have been analyzed. It has been proved that children commit criminal offenses in the social environment under the influence of negative factors. The influence of adult instigators upon involvement of children into commission of criminal offenses has been stated. The range of subjects authorized to carry out operative and preventive measures among children has been identified. The normative and legal basis of implementing operative and search prevention measures among children has been analyzed. The tasks of criminal investigation units, migration police, drug enforcement units, cyber police to prevent the involvement of children into illegal activities have been clarified. The research has established the relationship between the elements of operative and search prevention among children. Based on the analysis of theoretical developments in the field of operative and search activities, the need for a comprehensive approach to solving the problem of preventing criminal offenses among children is indicated. Attention is drawn to the importance of initiative search activities of criminal police units among children. It is concluded that a child is the object of operative and search prevention of criminal police units.

Key words: operative and search prevention; children; instigator; criminal police.

Надіслано до редколегії 20.08.2021
Рекомендовано до публікації 23.08.2021